

Закон України Про платіжні системи та переказ коштів в Україні

Цей Закон визначає загальні засади функціонування платіжних систем і систем розрахунків (далі - платіжні системи) в Україні, поняття та загальний порядок проведення переказу коштів у межах України, встановлює відповідальність суб'єктів переказу, а також визначає загальний порядок здійснення нагляду (оверсайта) за платіжними системами.

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ **Стаття 1. Визначення термінів та понять**

У цьому Законі наведені нижче терміни та поняття вживаються в такому значенні:

1.1) банк-кореспондент - банк, що на підставі договору та в порядку, встановленому Національним банком України, відкриває в іншому банку кореспондентський рахунок;

1.2) банківський автомат самообслуговування (банківський автомат) - програмно-технічний комплекс, що надає можливість держателю електронного платіжного засобу здійснити самообслуговування за операціями одержання коштів у готівковій формі, внесення їх для зарахування на відповідні рахунки, одержання інформації щодо стану рахунків, а також виконати інші операції згідно з функціональними можливостями цього комплексу;

1.3) дата валютування - зазначена платником у розрахунковому документі або в документі на переказ готівки дата, починаючи з якої кошти, переказані платником отримувачу, переходять у власність отримувача. До настання дати валютування сума переказу обліковується в обслуговуючих отримувача банку або в установі - учасників платіжної системи.

Порядок застосування дати валютування для банків встановлюється нормативно-правовими актами Національного банку України.

Порядок застосування дати валютування в платіжній системі визначається правилами платіжної системи відповідно до вимог цього Закону;

1.4) держатель електронного платіжного засобу - фізична особа, яка на законних підставах використовує електронний платіжний засіб для ініціювання переказу коштів з відповідного рахунку в банку або здійснює інші операції із застосуванням зазначеного електронного платіжного засобу;

1.5) документ за операцією із застосуванням електронних платіжних засобів - документ, що підтверджує виконання операції із використанням електронного платіжного засобу, на підставі якого формуються відповідні документи на переказ чи зараховуються кошти на рахунки;

1.6) документ на переказ - електронний або паперовий документ, що використовується суб'єктами переказу, їх клієнтами, кліринговими, еквайринговими установами або іншими установами - учасниками платіжної системи для передачі доручень на переказ коштів;

1.7) документ на переказ готівки - документ на переказ, що використовується для ініціювання переказу коштів, поданих разом з цим документом у готівковій формі;

1.8) еквайрингова установа (еквайр) - юридична особа, яка здійснює еквайринг;

1.9) еквайринг - послуга технологічного, інформаційного обслуговування розрахунків за операціями, що здійснюються з використанням електронних платіжних засобів у платіжній системі;

{Пункт 1.10 статті 1 виключено на підставі Закону № 2056-IV від 06.10.2004}

{Пункт 1.11 статті 1 виключено на підставі Закону № 2056-IV від 06.10.2004}

1.12) емісія електронних платіжних засобів (далі - емісія) - проведення операцій з випуску електронних платіжних засобів певної платіжної системи;

1.13) емітент електронних платіжних засобів (далі - емітент) - банк, що є учасником платіжної системи та здійснює емісію електронних платіжних засобів;

1.14) електронний платіжний засіб - платіжний інструмент, який надає його держателю можливість за допомогою платіжного пристрою отримати інформацію про належні держателю кошти та ініціювати їх переказ;

1.15) ініціатор - особа, яка на законних підставах ініціює переказ коштів шляхом формування та/або подання відповідного документа на переказ або використання електронного платіжного засобу;

1.16) кліринг - механізм, що включає збирання, сортування, реконсиляцію та проведення взаємозаліку зустрічних вимог учасників платіжної системи, а також обчислення за кожним із них сумарного сальдо за визначений період часу між загальними обсягами вимог та зобов'язань;

1.17) клірингова вимога - документ на переказ, сформований кліринговою установою за результатами клірингу, на підставі якого, шляхом

списання/зарахування коштів на рахунки учасників платіжної системи, відкритих у розрахунковому банку цієї платіжної системи, проводяться взаєморозрахунки між ними;

1.18) клірингова установа - юридична особа, що за результатами проведеного нею клірингу формує клірингові вимоги та надає інформаційні послуги;

1.18-1) користувач платіжної системи (далі - користувач) - юридична або фізична особа, якій надається послуга платіжної системи щодо виконання переказу коштів учасником платіжної системи;

1.18-2) маршрутизація - обмін даними при виконанні операцій, у тому числі щодо переказу коштів, між учасниками платіжної системи;

1.19) міжбанківський розрахунковий документ - документ на переказ, сформований банком на підставі розрахункових документів банку, клієнтів та документів на переказ готівки або виконавчого документа;

1.19-1) меморіальний ордер - розрахунковий документ, який складається за ініціативою банку для оформлення операцій щодо списання коштів з рахунка платника і внутрішньобанківських операцій відповідно до цього Закону та нормативно-правових актів Національного банку України;

1.19-2) моніторинг - діяльність емітента/еквайра щодо контролю за операціями, які здійснюються із застосуванням електронних платіжних засобів, з метою виявлення та запобігання помилковим та неналежним переказам. За дорученням емітента/еквайра моніторинг за умови дотримання вимог щодо збереження конфіденційності інформації може проводити юридична особа, що надає емітенту/еквайру послуги з оброблення даних (послуги процесингу);

1.19-3) мобільний платіжний інструмент - електронний платіжний засіб, реалізований в апаратно-програмному середовищі мобільного телефону або іншого бездротового пристрою користувача;

1.20) неплатоспроможність - нездатність учасника платіжної системи в строк, встановлений договором або визначений законодавством України, в повному обсязі виконати свої зобов'язання щодо переказу коштів;

1.20-1) оператор послуг платіжної інфраструктури - клірингова установа, процесингова установа та інші особи, уповноважені надавати окремі види послуг в платіжній системі або здійснювати операційні, інформаційні та інші технологічні функції щодо переказу коштів;

1.20-2) обтяжувач - обтяжувач за обтяженням, предметом якого є майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку;

1.21) операційний день - частина робочого дня банку або іншої установи - учасника платіжної системи, протягом якої приймаються від клієнтів документи на переказ і документи на відкликання та можна, за наявності технічної можливості, здійснити їх обробку, передачу та виконання. Тривалість операційного дня встановлюється банком або іншою установою - учасником платіжної системи самостійно та закріплюється в їх внутрішніх нормативних актах;

1.22) операційний час - частина операційного дня банку або іншої установи - учасника платіжної системи, протягом якої приймаються документи на переказ і документи на відкликання, що мають бути оброблені, передані та виконані цим банком протягом цього ж робочого дня. Тривалість операційного часу встановлюється банком або іншою установою - учасником платіжної системи самостійно та закріплюється в їх внутрішніх нормативних актах;

1.23) отримувач - особа, на рахунок якої зараховується сума переказу або яка отримує суму переказу у готівковій формі.

Неналежний отримувач - особа, якій без законних підстав зарахована сума переказу на її рахунок або видана їй у готівковій формі;

1.24) переказ коштів (далі - переказ) - рух певної суми коштів з метою її зарахування на рахунок отримувача або видачі йому у готівковій формі. Ініціатор та отримувач можуть бути однією і тією ж особою.

Помилковий переказ - рух певної суми коштів, внаслідок якого з вини банку або іншого суб'єкта переказу відбувається її списання з рахунку неналежного платника та/або зарахування на рахунок неналежного отримувача чи видача йому цієї суми у готівковій формі.

Неналежний переказ - рух певної суми коштів, внаслідок якого з вини ініціатора переказу, який не є платником, відбувається її списання з рахунка неналежного платника та/або зарахування на рахунок неналежного отримувача чи видача йому суми переказу в готівковій чи майновій формі;

Дія цього Закону не поширюється на операції постачальників електронних комунікаційних послуг з перерахування коштів на цілі благодійної діяльності, зібраних публічним збором благодійних пожертв з використанням у межах здійснення благодійного електронно-комунікаційного повідомлення, та збору коштів на цілі благодійної діяльності на підставі договору, укладеного між постачальником електронних комунікаційних послуг та неприбутковою

організацією, у тому числі благодійною організацією (крім політичних партій і кредитних спілок), або територіальною громадою;

1.25) платіжна вимога - розрахунковий документ, що містить вимогу стягувача або при договірному списанні обтяжувача чи отримувача до обслуговуючого платника банку здійснити без погодження з платником переказ визначеної суми коштів з рахунку платника на рахунок отримувача;

1.26) платіжна вимога-доручення - розрахунковий документ, що містить вимогу отримувача безпосередньо до платника сплатити суму коштів та доручення платника банку, що його обслуговує, здійснити переказ визначеної платником суми коштів зі свого рахунку на рахунок отримувача;

1.27) платіжна картка - електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором;

1.28) платіжна організація - юридична особа, що визначає правила роботи платіжної системи, а також виконує інші функції щодо забезпечення діяльності платіжної системи та несе відповідальність згідно з цим Законом та договором;

1.29) платіжна система - платіжна організація, учасники платіжної системи та сукупність відносин, що виникають між ними при проведенні переказу коштів. Проведення переказу коштів є обов'язковою функцією, що має виконувати платіжна система.

Внутрішньодержавна платіжна система - платіжна система, в якій платіжна організація є резидентом та яка здійснює свою діяльність і забезпечує проведення переказу коштів виключно в межах України.

Міжнародна платіжна система - платіжна система, в якій платіжна організація може бути як резидентом, так і нерезидентом і яка здійснює свою діяльність на території двох і більше країн та забезпечує проведення переказу коштів у межах цієї платіжної системи, у тому числі з однієї країни в іншу;

1.30) платіжне доручення - розрахунковий документ, який містить доручення платника банку, здійснити переказ визначеної в ньому суми коштів зі свого рахунку на рахунок отримувача;

1.31) платіжний інструмент - засіб певної форми на паперовому, електронному чи іншому носії інформації, який використовується для ініціювання переказів. До платіжних інструментів належать документи на переказ та електронні платіжні засоби;

1.32) платник - особа, з рахунка якої ініціюється переказ коштів або яка ініціює переказ шляхом подання/формування документа на переказ готівки разом із відповідною сумою коштів.

Неналежний платник - особа, з рахунка якої помилково або неправомірно переказана сума коштів;

1.32-1) платіжний термінал - електронний пристрій, призначений для ініціювання переказу з рахунка, у тому числі видачі готівки, отримання довідкової інформації і друкування документа за операцією із застосуванням електронного платіжного засобу;

1.32-2) платіжний пристрій - технічний пристрій (банківський автомат, платіжний термінал, програмно-технічний комплекс самообслуговування тощо), який дає змогу користувачеві здійснити операції з ініціювання переказу коштів, а також виконати інші операції згідно з функціональними можливостями цього пристрою.

Програмно-технічний комплекс самообслуговування - пристрій, що дає змогу користувачеві здійснювати операції з ініціювання переказу коштів, а також виконувати інші операції відповідно до функціональних можливостей цього пристрою без безпосередньої участі оператора (касира);

1.32-3) процесинг - діяльність, яка включає виконання за операціями з платіжними інструментами авторизації, моніторингу, збору, оброблення та зберігання інформації, а також надання обробленої інформації учасникам розрахунків і розрахунковому банку для проведення взаєморозрахунків у платіжній системі;

1.33) реконсиляція - процедура контролю, яка полягає в ідентифікації та перевірці виконання кожного переказу за допомогою щонайменше трьох показників, визначених платіжною системою;

1.33-1) процесингова установа - юридична особа, що здійснює процесинг;

1.34) розрахунковий банк - уповноважений платіжною організацією відповідної платіжної системи банк, що відкриває рахунки учасникам платіжної системи та бере участь у проведенні взаєморозрахунків між ними;

{Абзац другий пункту 1.34 статті 1 виключено на підставі Закону № 2056-IV від 06.10.2004}

1.35) розрахунковий документ - документ на переказ коштів, що використовується для ініціювання переказу з рахунка платника на рахунок отримувача;

1.36) розрахунковий чек - паперовий розрахунковий документ, що містить нічим не обумовлене розпорядження платника банку, що його обслуговує, провести переказ суми коштів на користь визначеного в ньому отримувача;

1.37) розрахунково-касове обслуговування - послуги, що надаються банком клієнту на підставі відповідного договору, у тому числі у вигляді електронного документа, укладеного між ними, які пов'язані із переказом коштів з рахунка (на рахунок) цього клієнта, видачею йому коштів у готівковій формі, а також здійсненням інших операцій, передбачених договорами;

1.37-1) система розрахунків - платіжна організація, учасники системи розрахунків та взаємовідносини, що виникають між ними щодо здійснення розрахунків за валютні цінності та фінансові інструменти;

1.38) списання договірне - списання банком з рахунка клієнта коштів без подання клієнтом платіжного доручення, що здійснюється банком у порядку, передбаченому в договорі, укладеному між ним і клієнтом, або згідно з умовами обтяження, предметом якого є майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку;

1.39) списання примусове - списання коштів, що здійснюється стягувачем без згоди платника на підставі встановлених законом виконавчих документів у випадках, передбачених законом;

1.40) стягувач - особа, яка може бути ініціатором переказу коштів з рахунка платника на підставі виконавчих документів, визначених законом.

Неналежний стягувач - особа, що не має визначених цим Законом підстав на ініціювання переказу коштів з рахунка платника;

1.41) сума переказу - кошти, відповідна сума яких внаслідок переказу має бути зарахована на рахунок отримувача або видана йому у готівковій формі;

1.42) торговець - суб'єкт підприємницької діяльності, який, відповідно до договору з еквайром або платіжною організацією, приймає до обслуговування платіжні інструменти з метою проведення оплати вартості товарів чи послуг (включаючи послуги з видачі коштів у готівковій формі);

1.43) учасник/член платіжної системи (далі - учасник платіжної системи) - юридична особа, що на підставі договору з платіжною організацією платіжної системи надає послуги користувачам платіжної системи щодо проведення переказу коштів за допомогою цієї системи та відповідно до законодавства України має право надавати такі послуги.

{Пункт 1.44 статті 1 виключено на підставі Закону № 5284-VI від 18.09.2012}

{Пункт 1.45 статті 1 виключено на підставі Закону № 2056-IV від 06.10.2004}

1.45) міжнародні стандарти нагляду (оверсайту) платіжних систем - документи, прийняті Комітетом з платіжних і розрахункових систем Банку міжнародних розрахунків та Технічним комітетом Міжнародної організації комісій з цінних паперів, що визначають стандарти нагляду (оверсайту) платіжних систем та систем розрахунків;

1.46) нагляд (оверсайт) платіжних систем - діяльність Національного банку України з метою забезпечення безперервного, надійного та ефективного функціонування платіжних систем, яка включає:

моніторинг платіжних систем;

оцінювання їх на відповідність вимогам законодавства України та міжнародним стандартам нагляду (оверсайту) платіжних систем;

у разі необхідності надання вказівок та рекомендацій щодо удосконалення діяльності відповідних систем та застосування заходів впливу.

Стаття 2. Законодавство про платіжні системи та переказ коштів

2.1. Загальні засади функціонування платіжних систем в Україні, відносини у сфері переказу коштів регулюються Конституцією України, законами України "Про Національний банк України", "Про банки і банківську діяльність", "Про поштовий зв'язок", цим Законом, іншими актами законодавства України та нормативно-правовими актами Національного банку України, а також Уніфікованими правилами та звичаями для документарних акредитивів Міжнародної торгової палати, Уніфікованими правилами з інкасо Міжнародної торгової палати, Уніфікованими правилами по договірних гарантіях Міжнародної торгової палати та іншими міжнародно-правовими актами з питань переказу коштів.

Стаття 3. Кошти в Україні

3.1. Кошти існують у готівковій формі (формі грошових знаків) або у безготівковій формі (формі записів на рахунках у банках).

3.2. Грошові знаки випускаються у формі банкнот і монет, що мають зазначену на них номінальну вартість.

3.3. Гривня як грошова одиниця України (гривня) є єдиним законним платіжним засобом в Україні, приймається усіма фізичними і юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території України для проведення переказів та розрахунків.

Стаття 4. Форми та види розрахунків, що застосовуються при проведенні переказу

4.1. Для проведення переказу можуть використовуватися кошти як у готівковій, так і в безготівковій формі.

Види безготівкових розрахунків визначаються законами та прийнятими на їх основі нормативно-правовими актами Національного банку України.

Стаття 5. Суб'єкти переказу коштів

5.1. Суб'єктами правових відносин, що виникають при здійсненні переказу коштів, є учасники, користувачі (платники, отримувачі) платіжних систем.

5.2. Відносини між суб'єктами переказу регулюються на підставі договорів, укладених між ними з урахуванням вимог законодавства України.

Стаття 6. Порядок відкриття банками рахунків своїм клієнтам

6.1. Банки мають право відкривати рахунки резидентам України (юридичним особам, їх відокремленим підрозділам, фізичним особам), нерезидентам України (юридичним особам, представництвом юридичних осіб в Україні, інвестиційним фондам та компаніям з управління активами, що діють від імені таких інвестиційних фондів, фізичним особам).

На період підготовки та проведення фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу в Україні банки мають право до 30 листопада 2012 року відкривати поточні рахунки УЄФА.

6.2. Особи, визначені в пункті 6.1 цієї статті, мають право відкривати рахунки в будь-яких банках України відповідно до власного вибору для забезпечення своєї господарської діяльності і власних потреб.

6.3. Порядок відкриття банками рахунків та їх режими визначаються Національним банком України. Умови відкриття рахунка та особливості його функціонування передбачаються в договорі, що укладається між банком і його клієнтом - власником рахунка.

6.4. У разі відкриття рахунка клієнтом, щодо якого існує публічне обтяження рухомого майна, накладене державним виконавцем, приватним виконавцем, банк зупиняє видаткові операції з такого рахунка на суму обтяження та повідомляє державному виконавцеві, приватному виконавцеві про відкриття рахунка. Повідомлення про відкриття рахунка вручається державному виконавцеві, приватному виконавцеві власником рахунка, який зобов'язаний подати до банку документи, що підтверджують отримання державним виконавцем, приватним виконавцем повідомлення.

6.5. Державний виконавець, приватний виконавець вирішує питання щодо необхідності накладення арешту на кошти боржника, що зберігаються на відкритому рахунку, та у семиденний строк з моменту надходження повідомлення інформує банк про прийняте рішення.

6.6. Відновлення видаткових операцій на рахунках такого клієнта здійснюється у разі, якщо державний виконавець, приватний виконавець не повідомив про прийняте рішення у встановлений строк, перебіг якого починається з дати, зазначеної у відмітці про отримання державним виконавцем, приватним виконавцем повідомлення.

Стаття 7. Види рахунків, що можуть відкриватися банками або іншими установами - учасниками платіжної системи своїм клієнтам

7.1. Банки мають право відкривати своїм клієнтам вкладні (депозитні), поточні рахунки, рахунки умовного зберігання (ескроу) та кореспондентські рахунки.

7.1.1. Вкладний (депозитний) рахунок - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів, що передаються клієнтом банку в управління на встановлений строк та під визначений процент (дохід) відповідно до умов договору.

7.1.2. Поточний рахунок - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання коштів і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

7.1.2-1. Рахунок умовного зберігання (ескроу) - рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зарахування на рахунок коштів та перерахування їх особі (особам), вказаній (вказаним) клієнтом (бенефіціару або бенефіціарам), а в разі надання бенефіціаром письмової вказівки банку - особі (особам), вказаній (вказаним) бенефіціаром, якщо це передбачено відповідним договором, або повернення таких коштів клієнту за настання підстав, передбачених договором.

7.1.3. Кореспондентський рахунок - рахунок, що відкривається одним банком іншому банку для здійснення міжбанківських переказів.

Відкриття кореспондентських рахунків здійснюється шляхом встановлення між банками кореспондентських відносин у порядку, що визначається Національним банком України, та на підставі відповідного договору.

7.1.4. Особливості режимів функціонування вкладних (депозитних), поточних рахунків, рахунків умовного зберігання (ескроу) та кореспондентських рахунків визначаються нормативно-правовими актами Національного банку України та договорами, що укладаються клієнтами та обслуговуючими їх банками.

7.1.5. Зарахування коштів на рахунок клієнта здійснюється як шляхом внесення їх у готівковій формі, так і шляхом переказу коштів у безготівковій формі з інших рахунків.

7.2. Установа - учасник платіжної системи може відкривати рахунки учасникам платіжної системи відповідно до правил цієї платіжної системи, погоджених з Національним банком України.

Стаття 8. Строки проведення переказу

8.1. Банк зобов'язаний виконати доручення клієнта, що міститься в розрахунковому документі, який надійшов протягом операційного часу банку, в день його надходження.

У разі надходження розрахункового документа клієнта до обслуговуючого банку після закінчення операційного часу банк зобов'язаний виконати доручення клієнта, що міститься в цьому розрахунковому документі, не пізніше наступного робочого дня.

Банки та їх клієнти мають право передбачати в договорах інші, ніж встановлені в абзацах першому та другому цього пункту, строки виконання доручень клієнтів.

8.2. Банк зобов'язаний виконати доручення клієнта, яке міститься в документі на переказ готівки, протягом операційного часу в день надходження цього документа до банку.

Банки та їх клієнти мають право обумовлювати в договорах інші, ніж встановлені в цьому пункті, строки переказу готівки.

8.3. За порушення строків, встановлених пунктами 8.1 та 8.2 цієї статті, банк, що обслуговує платника, несе відповідальність, передбачену цим Законом.

8.4. Міжбанківський переказ виконується в строк до трьох операційних днів.

Внутрішньобанківський переказ виконується в строк, встановлений внутрішніми нормативними актами банку, але не може перевищувати двох операційних днів.

8.5. Строки проведення переказу за допомогою платіжних інструментів, крім встановлених пунктами 8.1-8.4 цієї статті, визначаються правилами платіжної системи та договорами, що укладаються між учасниками та користувачами платіжної системи. Строк виконання міжбанківського переказу, що здійснюється на підставі клірингових вимог, не може перевищувати строк, встановлений пунктом 8.4 цієї статті.

8.6. Учасники платіжної системи мають забезпечити пересилання паперових документів на переказ у межах України у строк до семи робочих днів, а у межах однієї області - до трьох робочих днів.

Розділ II. ПЛАТІЖНІ СИСТЕМИ **Стаття 9. Загальні засади функціонування платіжних систем в Україні**

9.1. Переказ в Україні може здійснюватися за допомогою внутрішньодержавних та міжнародних платіжних систем.

{Абзац другий пункту 9.1 статті 9 виключено на підставі Закону № 5518-VI від 06.12.2012}

9.2. Платіжна система (крім внутрішньобанківської платіжної системи) діє відповідно до правил, встановлених платіжною організацією відповідної платіжної системи.

Внутрішньобанківська платіжна система діє відповідно до внутрішніх документів банку.

Діяльність платіжної системи має відповідати вимогам законодавства України.

9.2.1. Правила платіжної системи мають встановлювати організаційну структуру платіжної системи, умови участі, порядок вступу та виходу із системи, управління ризиками, порядок ініціювання та здійснення переказу і взаєморозрахунків за цим переказом у системі, порядок вирішення спорів учасників між собою та між учасниками і користувачами, систему захисту інформації, порядок проведення реконсиляції.

9.2.2. Правила платіжної системи, а також договори, що укладаються платіжною організацією платіжної системи з учасниками цієї системи, мають передбачати порядок врегулювання випадків нездатності виконання учасниками платіжної системи своїх зобов'язань.

9.3. Національний банк України веде Реєстр платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури (далі - Реєстр). Платіжні організації платіжних систем, учасники платіжних систем та оператори послуг платіжної інфраструктури мають право здійснювати діяльність в Україні виключно після їх реєстрації шляхом внесення відомостей про них до Реєстру.

Національний банк України здійснює внесення до Реєстру відомостей щодо:

внутрішньодержавної платіжної системи та міжнародної платіжної системи, платіжною організацією якої є резидент, після узгодження правил цієї платіжної системи;

міжнародної платіжної системи, платіжною організацією якої є нерезидент, після узгодження умов та порядку діяльності цієї платіжної системи в Україні;

внутрішньобанківської платіжної системи після отримання повідомлення банку про початок діяльності цієї системи;

учасника внутрішньодержавної платіжної системи та міжнародної платіжної системи, платіжною організацією якої є резидент, після отримання повідомлення платіжної організації про укладений з цим учасником договір;

учасника міжнародної платіжної системи, платіжною організацією якої є нерезидент, після реєстрації договору про участь у міжнародній платіжній системі;

оператора послуг платіжної інфраструктури після узгодження умов та порядку його діяльності.

Національний банк України здійснює внесення відомостей до Реєстру щодо платіжної системи, учасника платіжної системи та оператора послуг платіжної інфраструктури в порядку, встановленому нормативно-правовими актами Національного банку України.

9.4. Банки, які уклали договори з платіжними організаціями платіжних систем, зобов'язані надавати користувачам незалежно від їх місцезнаходження/місця проживання однаковий доступ до отримання послуг банку з переказу та отримання інформаційних послуг із використанням електронних платіжних засобів, забезпечивши таку можливість у всіх відокремлених підрозділах банку, в яких здійснюється обслуговування рахунків користувачів.

9.5. Платіжні організації платіжних систем зобов'язані забезпечувати однакові умови доступу та користування послугами цих платіжних систем всім учасникам

цих платіжних систем, які здійснюють свою діяльність в Україні.

9.6. Учасники платіжних систем зобов'язані забезпечити надання інформації про надання послуг з переказу коштів для захисту прав споживачів таких послуг.

9.7. Учасники платіжних систем сплачують платіжним організаціям платіжних систем за послуги, які надаються ними в Україні, виключно в гривнях.

Стаття 10. Внутрішньодержавні та міжнародні платіжні системи, створені резидентами

10.1. Банки та/або небанківські установи-резиденти мають право створювати та бути учасниками внутрішньодержавних та/або міжнародних платіжних систем.

10.2. Національний банк України має право установлювати вимоги до платіжних організацій платіжних систем залежно від виду переказів, які здійснюються в платіжній системі.

10.3. Учасниками платіжної системи в Україні мають право бути банк, що має банківську ліцензію Національного банку України, а також небанківська фінансова установа, яка має ліцензію Національного банку України на переказ коштів без відкриття рахунків, які уклали договори з платіжною організацією відповідної системи.

Стаття 11. Системи електронних платежів Національного банку України

11.1. Національний банк України має право створювати системи міжбанківських розрахунків, системи роздрібних платежів та інші види платіжних систем. Національний банк України забезпечує безперервне, надійне та ефективне функціонування і розвиток створених ним платіжних систем.

11.2. Створені Національним банком України платіжні системи є державними платіжними системами.

11.3. Національний банк України є платіжною організацією та розрахунковим банком для створених ним платіжних систем.

Відносини між платіжною організацією та учасниками створених Національним банком України платіжних систем регулюються договорами.

11.4. Для проведення переказів через систему міжбанківських розрахунків Національного банку України банки-резиденти, Державна казначейська служба України відкривають рахунки в Національному банку України.

11.5. Порядок функціонування створених Національним банком України платіжних систем, прийняття і виключення з них учасників, проведення переказу за їх допомогою та інші питання, пов'язані з їх діяльністю, визначаються Національним банком України.

Стаття 12. Міжнародні платіжні системи, створені нерезидентами

12.1. Банки, а також небанківські фінансові установи, які мають ліцензію Національного банку України на переказ коштів без відкриття рахунків, мають право укладати договори з платіжними організаціями міжнародних платіжних систем, створених нерезидентами, про участь у відповідних системах, якщо ці системи внесені до Реєстру.

12.2. Банкам, небанківським фінансовим установам та платіжним організаціям створених ними систем забороняється укладати договори про участь у міжнародних платіжних системах, які передбачають обмеження прав банків, небанківських фінансових установ та їх представників брати участь в інших міжнародних платіжних системах та заснованих за їх участю організаціях.

Розділ III. ПЛАТІЖНІ ІНСТРУМЕНТИ **Стаття 13. Порядок застосування платіжних інструментів**

13.1. Порядок виконання операцій із застосуванням платіжних інструментів, у тому числі обмеження щодо цих операцій, визначаються законами України та нормативно-правовими актами Національного банку України.

13.2. Порядок інформування клієнта про рух коштів за його рахунком визначається нормативно-правовими актами Національного банку України.

Стаття 14. Електронні платіжні засоби

14.1. Електронний платіжний засіб може існувати в будь-якій формі, на будь-якому носії, що дає змогу зберігати інформацію, необхідну для ініціювання електронного переказу.

14.2. Емісія електронних платіжних засобів у межах України проводиться виключно банками, що уклали договір з платіжною організацією відповідної платіжної системи та отримали її дозвіл на виконання цих операцій (крім банків, які здійснюють емісію електронних платіжних засобів для використання в межах цих банків).

14.3. Порядок проведення емісії електронних платіжних засобів та здійснення операцій із їх використанням, у тому числі обмеження щодо порядку емісії та здійснення операцій із їх використанням, визначаються нормативно-правовими

актами Національного банку України.

14.4. Платіжна організація відповідної платіжної системи визначає вид електронного платіжного засобу (крім мобільного платіжного інструменту, реалізованого на програмній основі), що емітується банком, тип його носія ідентифікаційних даних (магнітна смуга, мікросхема тощо), реквізити, що наносяться на нього в графічному вигляді.

Учасник платіжних систем має право розміщувати на платіжній картці одночасно дві і більше торговельні марки (знаки для товарів і послуг) платіжних систем відповідно до договорів з платіжними організаціями всіх платіжних систем, торговельні марки яких розміщені на платіжній картці. Ці договори мають містити правила виконання операцій з використанням платіжної картки.

Електронний платіжний засіб має містити обов'язкові реквізити, які дають змогу ідентифікувати платіжну систему та емітента.

Банк-резидент - учасник платіжної системи має право емітувати електронні платіжні засоби, що поряд із платіжним додатком мають нефінансові додатки, які можуть містити ідентифікаційні дані, інформацію про пільги, страхування та іншу інформацію про держателя і дають змогу ідентифікувати їх держателів та обліковувати виконані ними операції із застосуванням цих електронних платіжних засобів у певних системах виплат, надання та обліку послуг, пільг, знижок тощо.

14.5. Користувачем електронного платіжного засобу може бути юридична або фізична особа. Електронний платіжний засіб, за допомогою якого можна ініціювати переказ з рахунка користувача, має дозволяти ідентифікувати користувача.

14.6. Електронний платіжний засіб має відповідати вимогам щодо захисту інформації, передбаченим цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

14.7. Банк має право передати електронний платіжний засіб у власність користувача або надати йому в користування в порядку, визначеному договором.

14.8. Банк та користувач укладають договір щодо порядку та умов використання електронного платіжного засобу. Банк перед укладенням договору зобов'язаний ознайомити користувача з умовами договору про використання електронного платіжного засобу (далі у цій статті - договір), ознайомити з тарифами на обслуговування електронного платіжного засобу та правилами користування електронним платіжним засобом. Банк зобов'язаний забезпечити викладення цієї інформації в доступній формі й розмістити її в доступному для користувача місці,

а також надати на його вимогу в письмовій або електронній формі.

14.9. Банк зобов'язаний під час видачі електронного платіжного засобу надати користувачеві примірник договору, правил користування електронним платіжним засобом та тарифів банку на обслуговування електронного платіжного засобу.

Національний банк України має право встановлювати обов'язкові умови договору.

14.10. Банк має право вносити зміни до правил користування електронним платіжним засобом або тарифів на обслуговування електронного платіжного засобу, повідомивши про відповідні зміни користувача у спосіб, передбачений договором.

Банк зобов'язаний надіслати користувачу не пізніше ніж за 30 календарних днів до дати, з якої застосовуватимуться зміни правил користування електронним платіжним засобом або тарифів на обслуговування електронного платіжного засобу, повідомлення про такі зміни. Банк у повідомленні зобов'язаний зазначити, що користувач має право до дати, з якої застосовуватимуться зміни, розірвати договір без сплати додаткової комісійної винагороди за його розірвання. Зміни до правил використання електронного платіжного засобу або тарифів є погодженими користувачем, якщо до дати, з якої вони застосовуватимуться, користувач не повідомить банк про розірвання договору.

14.11. Банк під час використання користувачем електронного платіжного засобу зобов'язаний інформувати його про випадки підвищеного ризику збитків для користувача і пов'язані із цим обов'язки сторін, що включають будь-які обґрунтовані обмеження щодо способів та місць використання.

14.12. Користувач зобов'язаний використовувати електронний платіжний засіб відповідно до вимог законодавства України та умов договору, укладеного з емітентом, і не допускати використання електронного платіжного засобу особами, які не мають на це права або повноважень.

Використання електронного платіжного засобу за довіреністю не допускається, крім випадку емісії додаткового електронного платіжного засобу для довіреної особи.

Представник користувача має право отримати електронний платіжний засіб за довіреністю, що видана користувачем та посвідчена у встановленому законодавством порядку. У такому разі банк не несе відповідальності за проведення операцій з використанням такого електронного платіжного засобу, виданого представнику за довіреністю.

14.13. Право використовувати електронний платіжний засіб може бути призупинене або припинене емітентом відповідно до умов договору в разі порушення користувачем умов використання електронного платіжного засобу. Призупинення або припинення права користувача використовувати електронний платіжний засіб не припиняє зобов'язань користувача й емітента, що виникли до часу призупинення або припинення зазначеного права.

14.14. Банк зобов'язаний у спосіб, передбачений договором:

повідомляти користувача про здійснення операцій з використанням електронного платіжного засобу;

забезпечити користувачу можливість інформувати банк про втрату електронного платіжного засобу;

реєструвати та протягом строку, передбаченого законодавством для зберігання електронних документів, зберігати інформацію, що підтверджує факт інформування банком користувача та користувачем банка.

Під час реєстрації банком повідомлення користувача щодо втрати електронного платіжного засобу банк зобов'язаний відобразити дату та час повідомлення.

У разі невиконання банком обов'язку з інформування користувача про здійснені операції з використанням електронного платіжного засобу ризик збитків від здійснення таких операцій несе банк.

Банк зобов'язаний на вимогу користувача надати інформацію про курс купівлі/продажу/конвертації іноземної валюти, який застосовувався під час здійснення операції з використанням електронного платіжного засобу.

14.15. Користувач відповідно до умов договору зобов'язаний надати банку інформацію для здійснення контактів з ним, а банк зобов'язаний зберігати цю інформацію протягом дії договору.

Обов'язок банку щодо повідомлення користувача про здійснені операції з використанням електронного платіжного засобу користувача є виконаним:

у разі інформування банком користувача про кожну здійснену операцію відповідно до контактної інформації, наданої користувачем;

у разі відмови користувача від отримання повідомлень банку про здійснені операції з використанням електронного платіжного засобу користувача, про що зазначено в договорі.

14.16. Користувач після виявлення факту втрати електронного платіжного засобу зобов'язаний негайно повідомити банк у спосіб, передбачений договором. До моменту повідомлення користувачем банку ризик збитків від здійснення операцій та відповідальність несе користувач, а з часу повідомлення користувачем банку ризик збитків від здійснення операцій за електронним платіжним засобом користувача несе банк.

Втратою електронного платіжного засобу є неможливість здійснення держателем контролю (володіння) за електронним платіжним засобом, неправомірне заволодіння та/або використання електронного платіжного засобу чи його реквізитів.

14.17. Банк зобов'язаний розглядати заяви (повідомлення) користувача, що стосуються використання електронного платіжного засобу або незавершеного переказу, ініційованого з його допомогою, надати користувачу можливість одержувати інформацію про хід розгляду заяви (повідомлення) і повідомляти в письмовій формі про результати розгляду заяви (повідомлення) у строк, установлений договором, але не більше строку, передбаченого законом для розгляду звернень скарг громадян.

Строки встановлення емітентом правомірності переказу та повернення на рахунок користувача попередньо списаного неналежного переказу встановлені пунктом 37.2 статті 37 цього Закону.

14.18. Еквайринг у межах України здійснюється виключно юридичними особами-резидентами, що уклали відповідний договір з платіжною організацією.

За операціями з використанням електронних платіжних засобів, здійснених резидентами і нерезидентами на території України, переказ між еквайрами і суб'єктами господарювання здійснюється виключно в гривнях у порядку, встановленому договором.

14.19. Суб'єкти господарювання зобов'язані забезпечувати можливість здійснення держателями електронних платіжних засобів розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням електронних платіжних засобів не менше трьох платіжних систем, однією з яких є багатоемітентна платіжна система, платіжною організацією якої є резидент України.

Вимоги до суб'єктів господарювання щодо приймання електронних платіжних засобів в оплату за продані ними товари (надані послуги) визначає Кабінет Міністрів України.

Контроль за дотриманням суб'єктами господарювання вимог щодо здійснення розрахунків з використанням електронних платіжних засобів здійснює

центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, а за забезпеченням захисту прав держателів електронних платіжних засобів на здійснення зазначених розрахунків - спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері захисту прав споживачів.

14.20. Еквайр зобов'язаний ознайомити користувача з розміром власної комісійної винагороди за отримання готівки через банківський автомат безпосередньо перед ініціюванням операції. Інформація про розмір комісійної винагороди має надаватися користувачу на екрані банківського автомата та/або друкуватися на паперових документах за операціями з використанням електронних платіжних засобів.

Користувач після перегляду на екрані банківського автомата даних про суму комісійної винагороди повинен мати змогу відмовитися від уже розпочатої операції.

14.21. Банки-резиденти, які емітують електронні платіжні засоби, мають право укладати договори з іншими суб'єктами господарювання про розповсюдження емітованих ними електронних платіжних засобів, крім емітованих ними платіжних карток.

Банки - учасники платіжних систем, якщо це не суперечить правилам відповідної платіжної системи, мають право укладати договори з іншими банками-резидентами, що не є учасниками цих платіжних систем, про видачу останніми готівки за електронними платіжними засобами через власні каси або банківські автомати.

Платіжні організації платіжних систем, створених нерезидентами, у яких функції платіжної організації та емітента одночасно виконує одна юридична особа, можуть укладати з банками-резидентами договори про розповсюдження серед клієнтів таких фінансових установ електронних платіжних засобів, емітованих платіжними організаціями цих систем.

14.22. Маршрутизація і кліринг за операціями, які здійснені в межах України із застосуванням електронних платіжних засобів, емітованих банками-резидентами, здійснюється в Україні в порядку, визначеному Національним банком України, за винятком операцій, які виконуються в межах одного банку.

Стаття 15. Особливості випуску електронних грошей і здійснення операцій з ними

15.1. Електронні гроші - одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або

безготівковій формі.

Випуск електронних грошей може здійснювати виключно банк. Банк, що здійснює випуск електронних грошей, бере на себе зобов'язання з їх погашення.

Випуск електронних грошей здійснюється шляхом їх надання користувачам або комерційним агентам в обмін на готівкові або безготівкові кошти.

Банк, що здійснює випуск електронних грошей, зобов'язаний погашати випущені ним електронні гроші на вимогу користувача.

Користувачем електронних грошей може бути суб'єкт господарювання або фізична особа. Користувач - суб'єкт господарювання має право використовувати електронні гроші для здійснення оплати товарів, робіт та послуг. Користувач - фізична особа має право використовувати електронні гроші для здійснення оплати товарів, робіт та послуг і переказувати електронні гроші іншим користувачам - фізичним особам.

Користувач - суб'єкт господарювання має право отримувати електронні гроші та пред'являти їх до погашення лише в обмін на безготівкові кошти.

Користувач - фізична особа має право отримувати електронні гроші та пред'являти їх до погашення в обмін на готівкові або безготівкові кошти.

Суб'єкт господарювання, який приймає електронні гроші як оплату платежу за товари, роботи, послуги, має право використовувати отримані електронні гроші виключно для обміну на безготівкові кошти або повертати їх користувачам у разі повернення ними відповідно до Закону України "Про захист прав споживачів" товарів, придбаних за електронні гроші.

15.2. Банк, що має намір здійснювати випуск електронних грошей, зобов'язаний до початку їх випуску узгодити з Національним банком України правила використання електронних грошей у порядку, встановленому нормативно-правовим актом Національного банку України.

Порядок здійснення операцій з електронними грошима та максимальна сума електронних грошей на електронному пристрої, що перебуває в розпорядженні користувача, визначаються нормативно-правовими актами Національного банку України.

15.3. Банк має право здійснювати випуск електронних грошей, номінованих лише в гривні, для використання на території України.

Банк має право випускати електронні гроші на суму, яка не перевищує суму отриманих ним грошових коштів.

15.4. Комерційні агенти мають право здійснювати:

надання електронних грошей користувачам без зобов'язання щодо їх погашення (розповсюдження електронних грошей) (комерційний агент з розповсюдження);

надання користувачам засобів поповнення електронними грошима електронних пристроїв (комерційний агент з поповнення);

обмін електронних грошей, випущених однією особою, на електронні гроші іншої особи (обмін електронних грошей) (агент з обмінних операцій);

приймання електронних грошей в обмін на готівкові/безготівкові гривні (комерційний агент з розрахунків).

Комерційним агентом з розрахунків може бути виключно банк і небанківська фінансова установа, що має ліцензію на переказ коштів без відкриття рахунків, видану Національним банком України.

Комерційний агент з розрахунків не має права передавати свої повноваження за агентським договором іншим суб'єктам господарювання.

Приймання електронних грошей для оплати товарів, робіт та послуг здійснюється іншими особами ніж особа, що здійснює випуск електронних грошей, на підставі укладених договорів з особою, що здійснює випуск електронних грошей та/або його комерційними агентами з розрахунків.

Для виконання операційних та інших технологічних функцій, які забезпечують використання електронних грошей, особа, що здійснює випуск електронних грошей, має право залучати інших юридичних осіб-резидентів.

Стаття 16. Документи на переказ

16.1. До документів на переказ відносяться розрахункові документи, документи на переказ готівки, міжбанківські розрахункові документи, клірингові вимоги та інші документи, що використовуються в платіжних системах для ініціювання переказу.

Стаття 17. Порядок оформлення документів при проведенні переказу

17.1. Форми розрахункових документів, документів на переказ готівки для банків, а також міжбанківських розрахункових документів установлюються нормативно-правовими актами Національного банку України. Форми документів на переказ, що використовуються в платіжних системах для ініціювання переказу, установлюються правилами платіжних систем. Обов'язкові реквізити електронних та паперових документів на переказ, особливості їх оформлення,

оброблення та захисту встановлюються нормативно-правовими актами Національного банку України.

17.2. Документ на переказ може бути паперовим або електронним. Вимоги до засобів формування і обробки документів на переказ визначаються Національним банком України.

Документи за операціями із застосуванням електронних платіжних засобів та інших документів, що використовуються в платіжних системах для ініціювання переказу, можуть бути паперовими та електронними. Вимоги до засобів формування документів за операціями із застосуванням електронних платіжних засобів визначаються платіжною системою з урахуванням вимог, встановлених Національним банком України.

Стаття 18. Використання електронного підпису в банківській системі України та суб'єктами переказу коштів

18.1. Електронний документ на переказ має однакову юридичну силу з паперовим документом. Електронний підпис є обов'язковим реквізитом електронного документа на переказ.

18.2. Порядок застосування електронного підпису для засвідчення електронного документа на переказ установлюється нормативно-правовими актами Національного банку України.

18.3. Відповідальність за достовірність інформації, що міститься в реквізитах електронного документа, несе особа, яка наклала на цей документ електронний підпис. В іншому разі відповідальність несе банк або інша установа - учасник платіжної системи.

18.4. Електронний документ на переказ, що не засвідчений електронним підписом, не приймається до виконання. Учасник платіжної системи має передбачити під час приймання електронних документів на переказ:

процедуру перевірки електронного підпису;

процедуру перевірки цілісності, достовірності та авторства електронного документа на переказ.

У разі недотримання зазначених вимог банк або інша установа - учасник платіжної системи несуть відповідальність за шкоду, заподіяну суб'єктам переказу.

Стаття 19. Зберігання електронних документів та архіви електронних документів

19.1. Порядок і строки зберігання, а також процедура знищення електронних документів, що застосовуються при проведенні переказу, встановлюються Національним банком України. Строки зберігання цих документів мають бути не меншими, ніж строки, встановлені для паперових документів аналогічного призначення.

19.2. Електронні документи зберігаються на носіях інформації у формі, що дозволяє перевірити цілісність, достовірність та авторство електронних документів на цих носіях.

У разі неможливості зберігання електронних документів протягом часу, встановленого для відповідних паперових документів, мають бути застосовані заходи щодо дублювання цих електронних документів на декількох носіях інформації та їх періодичне копіювання.

Копіювання електронних документів з метою їх подальшого зберігання має здійснюватися згідно з існуючим в установах порядком обліку та копіювання документів. При копіюванні електронного документа з носія інформації обов'язково має бути виконана перевірка цілісності, достовірності та авторства даних на цьому носії.

У разі неможливості зберігання електронних документів із забезпеченням цілісності даних на носіях інформації протягом строку, встановленого для паперових документів, електронні документи повинні зберігатися у вигляді завіреної установою паперової копії.

19.3. Створення архівів електронних документів, подання електронних документів до архівних установ України та їх зберігання в цих установах здійснюються в порядку, встановленому законодавством України.

Розділ IV. ІНІЦІЮВАННЯ ПЕРЕКАЗУ **Стаття 20. Право ініціювання переказу**

20.1. Ініціатором переказу може бути платник, а також обтяжувач чи отримувач у разі ініціювання переказу за допомогою платіжної вимоги при договірному списанні та в інших випадках, передбачених законодавством, і стягувач, що отримує відповідне право виключно на підставі визначених законом виконавчих документів у випадках, передбачених законом.

Стаття 21. Ініціювання переказу

21.1. Ініціювання переказу проводиться шляхом:

1) подання ініціатором до банку, в якому відкрито його рахунок, розрахункового документа;

- 2) подання платником до будь-якого банку документа на переказ готівки і відповідної суми коштів у готівковій формі;
- 3) подання ініціатором до відповідної установи - учасника платіжної системи документа на переказ, що використовується у відповідній платіжній системі для ініціювання переказу;
- 4) використання держателем електронного платіжного засобу для оплати вартості товарів і послуг або для отримання коштів у готівковій формі;
- 5) подання обтяжувачем чи отримувачем платіжної вимоги при договірному списанні;
- 6) надання клієнтом банку, що його обслуговує, належним чином оформленого доручення на договірне списання;
- 7) внесення готівкових коштів для подальшого переказу за допомогою платіжних пристроїв.

Стаття 22. Ініціювання переказу за допомогою розрахункових документів

22.1. Ініціювання переказу здійснюється за такими видами розрахункових документів:

- 1) платіжне доручення;
- 2) платіжна вимога-доручення;
- 3) розрахунковий чек;
- 4) платіжна вимога;
- 5) меморіальний ордер.

Національний банк України має право встановлювати інші види розрахункових документів.

22.2. Клієнт банку має право самостійно обирати види розрахункового документа (крім платіжної вимоги), які визначені цим Законом, для ініціювання переказу.

Платіжна вимога застосовується у випадках, коли ініціатором переказу виступає стягувач або, при договірному списанні, обтяжувач чи отримувач.

22.3. Розрахункові документи, за винятком платіжної вимоги-доручення, мають подаватися ініціатором до банку, що його обслуговує. Платіжна вимога-доручення подається отримувачем коштів безпосередньо до платника. Доставка

платіжної вимоги-доручення до платника може здійснюватися банком, що обслуговує отримувача коштів, через банк, що обслуговує платника, а також за допомогою засобів зв'язку.

Стягувач має право подавати розрахункові документи, що ініціюють переказ з рахунка банку-резидента, відкритого в Національному банку України, безпосередньо до Національного банку України.

22.4. Під час використання розрахункового документа ініціювання переказу є завершеним:

для платника - з дати надходження розрахункового документа на виконання до банку платника;

для банку платника - з дати списання коштів з рахунка платника та зарахування на рахунок отримувача в разі їх обслуговування в одному банку або з дати списання коштів з рахунка платника та з кореспондентського рахунка банку платника в разі обслуговування отримувача в іншому банку.

Банки мають забезпечувати фіксування дати прийняття розрахункового документа на виконання.

22.5. Подання паперових розрахункових документів до банку має здійснюватися клієнтом особисто, якщо інше не передбачено договором.

Подання електронних розрахункових документів може здійснюватися клієнтом як особисто на носіях інформації, так і за допомогою наданих йому обслуговуючим банком програмно-технічних засобів, які забезпечують зв'язок з програмно-технічними засобами цього банку. Програмно-технічні засоби з вбудованою в них системою захисту інформації мають відповідати вимогам, що встановлюються Національним банком України.

22.6. Обслуговуючий платника банк у розрахунковому документі зобов'язаний перевірити відповідність номера рахунка платника та коду юридичної особи (відокремленого підрозділу юридичної особи) згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України/реєстраційним (обліковим) номером платника податків/реєстраційним номером облікової картки платника податків - фізичної особи (серії та номера паспорта, якщо фізична особа відмовилася від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та має відмітку в паспорті) і приймати цей документ лише в разі їх збігу. Крім цього, обслуговуючий платника банк перевіряє повноту, цілісність і достовірність цього розрахункового документа в порядку, встановленому нормативно-правовими актами Національного банку України. У разі недотримання зазначених вимог відповідальність за шкоду, заподіяну платнику, покладається на банк, що

обслуговує платника.

Обслуговуючий отримувача банк у розрахунковому документі зобов'язаний перевірити відповідність номера рахунка отримувача та коду юридичної особи (відокремленого підрозділу юридичної особи) згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України/реєстраційним (обліковим) номером платника податків/реєстраційним номером облікової картки платника податків - фізичної особи (серії та номера паспорта, якщо фізична особа відмовилася від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та має відмітку в паспорті) і зараховувати кошти на рахунок отримувача лише в разі їх збігу. У противному разі банк, що обслуговує отримувача, має право затримати суму переказу на строк до чотирьох робочих днів. У разі неможливості встановлення належного отримувача банк, що обслуговує отримувача, зобов'язаний повернути кошти, переказані за цим документом, банку, що обслуговує платника, із зазначенням причини їх повернення. У разі недотримання вищезазначеної вимоги відповідальність за шкоду, заподіяну суб'єктам переказу, покладається на банк, що обслуговує отримувача.

22.7. У разі відмови з будь-яких причин у прийнятті розрахункового документа банк має повернути його ініціатору не пізніше наступного операційного дня банку із зазначенням причини повернення.

22.8. Розрахунково-касове обслуговування клієнтів здійснюється банками на договірній основі.

22.9. Банки виконують розрахункові документи відповідно до черговості їх надходження (крім випадків, встановлених законом) та виключно в межах залишку коштів на рахунках платників, крім випадків надання платнику обслуговуючим його банком кредиту.

Порядок визначення залишку коштів встановлюється Національним банком України.

У разі недостатності на рахунку платника коштів для виконання у повному обсязі розрахункового документа стягувача на момент його надходження до банку платника цей банк здійснює часткове виконання цього розрахункового документа шляхом переказу суми коштів, що знаходиться на рахунку платника, на рахунок отримувача.

22.10. Незалежно від особи ініціатора банки України не ведуть облік розрахункових документів ініціаторів у разі відсутності (недостатності) коштів на рахунках платників, якщо інше не передбачено договором між банком та його клієнтом. У разі наявності договору невиконані розрахункові документи

(повідомлення про їх надходження) банки зобов'язані передавати платникам - клієнтам цих банків з отриманням від них письмового посвідчення щодо їх вручення.

22.11. Сума переказу, що обліковується в банку, який обслуговує отримувача, до настання дати валютування не може бути об'єктом примусового списання, що застосовується до отримувача.

22.12. Ініціювання клієнтом банку переказу в інтересах третіх осіб може здійснюватися у випадках, передбачених законодавством.

22.13. Процедура ініціювання переказу у платіжній системі визначається правилами відповідної платіжної системи.

Стаття 23. Порядок відкликання розрахункових документів

23.1. Платіжне доручення може бути відкликано ініціатором переказу в будь-який час до списання суми коштів з його рахунка шляхом подання до банку, що обслуговує цього ініціатора, документа на відкликання.

Платіжна вимога на примусове списання коштів може бути відкликана стягувачем у будь-який час до списання коштів з рахунка платника шляхом подання до банку, що обслуговує цього стягувача, документа на відкликання.

23.2. Розрахунковий документ може бути відкликаний тільки в повній сумі.

23.3. Документ на відкликання може бути як паперовим, так і електронним. Він складається ініціатором у довільній формі та засвідчується ним у встановленому порядку.

23.4. Ініціатор до настання дати валютування може відкликати кошти, які до зарахування їх на рахунок отримувача або видачі в готівковій формі обліковуються в банку, що обслуговує отримувача. Документ на відкликання коштів ініціатор подає до свого банку, який того самого дня надає банку отримувача вказівку про повернення коштів.

Банк отримувача в день одержання вказівки повертає кошти за реквізитами, зазначеними в ній, якщо на час надходження такої вказівки вони не зараховані на рахунок отримувача, та повідомляє отримувача про відкликання коштів ініціатором.

23.5. Порядок відкликання розрахункових документів у платіжній системі визначається правилами відповідної платіжної системи.

Стаття 24. Ініціювання переказу готівки

24.1. Подання ініціатором до банку або іншої установи - учасника платіжної системи документа на переказ готівки і відповідної суми коштів у готівковій формі здійснюється протягом операційного часу.

24.2. Реквізити документів на переказ готівки та особливості їх оформлення встановлюються нормативно-правовими актами Національного банку України.

24.3. При використанні документа на переказ готівки ініціювання переказу вважається завершеним з моменту прийняття до виконання банком або іншою установою - учасником платіжної системи документа на переказ готівки разом із сумою коштів у готівковій формі. Прийняття документа на переказ готівки до виконання засвідчується підписом уповноваженої особи банку або іншої установи - учасника платіжної системи чи відповідним чином оформленою квитанцією.

24.4. Банки зобов'язані відображати інформацію про кожну операцію з приймання готівки (у тому числі їх агентів) у системі автоматизації банків на внутрішньобанківському рахунку та/або внутрішній підсистемі системи автоматизації банку в той самий операційний день (у разі здійснення ініціювання переказу готівки платником протягом операційного часу) або не пізніше наступного операційного дня (у разі ініціювання переказу готівки після закінчення операційного часу).

24.5. Учасники платіжних систем зобов'язані забезпечити відображення інформації про кожну операцію з приймання готівки для подальшого переказу та розрахунків між учасниками платіжної системи або учасників платіжної системи з отримувачами в системі обліку платіжної організації платіжної системи та у системі автоматизації банку, що обслуговує учасника платіжної системи/розрахункового банку платіжної системи у той самий операційний день (у разі здійснення ініціювання переказу готівки платником протягом операційного часу) або не пізніше наступного операційного дня (у разі ініціювання переказу готівки після закінчення операційного часу).

24.6. Банк, який залучає комерційного агента для приймання готівки для подальшого її переказу банком, визначає необхідність створення страхового (резервного) фонду для забезпечення безперебійної роботи.

24.7. Банки, агенти банків та учасники платіжних систем, які приймають готівку (у тому числі за допомогою платіжних пристроїв) для подальшого її переказу, зобов'язані:

забезпечити розміщення в доступному для огляду клієнтів місці або на моніторі платіжного пристрою інформації щодо найменування та місцезнаходження банку, комерційного агента банку, платіжної організації/учасника платіжної

системи та найменування платіжної системи, номера телефону довідкової служби, електронної адреси, режиму роботи платіжного пристрою, строків зарахування коштів отримувачам та розміру комісійної винагороди (плати за здійснення операції);

видати після здійснення операції (у тому числі за допомогою платіжного пристрою) касовий документ (квитанцію/чек тощо), який відповідно до вимог нормативно-правових актів Національного банку України з питань ведення касових операцій банками України містить усі обов'язкові реквізити касового документа;

забезпечити створення архівів електронних документів (збереження інформації про прийняту готівку, реєстри тощо) та контроль за їх цілісністю, захист цих документів (у тому числі криптографічний) під час їх зберігання та передавання від платіжних пристроїв до системи автоматизації банку відповідно до нормативно-правових актів Національного банку України;

забезпечити надання щомісячно та на вимогу контролюючих органів інформації про суми коштів, що стягуються у вигляді фіксованої суми або відсотка за здійснення операцій з приймання готівки для подальшого її переказу з використанням програмно-технічного комплексу самообслуговування.

24.8. Інкасація готівки, прийнятої для подальшого її переказу, здійснюється відповідно до законодавства України.

Стаття 25. Ініціювання переказу за допомогою електронного платіжного засобу

25.1. Для ініціювання переказу в межах України можуть застосовуватися електронні платіжні засоби як внутрішньодержавних, так і міжнародних платіжних систем у порядку, встановленому Національним банком України.

25.2. Ініціювання переказу за допомогою електронних платіжних засобів має оформлюватися відповідними документами за операціями із застосуванням електронних платіжних засобів, що визначаються правилами платіжних систем.

Стаття 26. Ініціювання переказу при договірному списанні

26.1. Платник при укладенні договорів із банком має право передбачити договірне списання грошей із своїх рахунків на користь банку платника та/або третіх осіб.

26.2. Умови договору на договірне списання повинні передбачати обсяг інформації, достатній для належного виконання такого списання банком, що

обслуговує платника (обставини, за яких банк має здійснити (здійснювати) договірне списання; найменування отримувача та банку отримувача; реквізити рахунка, з якого має здійснюватися договірне списання; реквізити договору між платником та отримувачем (за наявності договору), що передбачає право отримувача на договірне списання; перелік документів, що мають бути представлені отримувачем в обслуговуючий платника банк (якщо платник та отримувач домовились про надання цих документів до банку платника) тощо).

26.3. Договірне списання здійснюється за платіжною вимогою отримувача або за меморіальним ордером, оформленим банком.

26.4. У разі, якщо кредитором за договором є обслуговуючий платника банк, право банку на проведення договірного списання передбачається в договорі на розрахунково-касове обслуговування або в іншому договорі про надання банківських послуг.

26.5. Ініціювання переказу при договірному списанні у платіжній системі визначається правилами відповідної платіжної системи, погодженими з Національним банком України.

26.6. Звернення стягнення на предмет обтяження, яким є майнові права на грошові кошти, що знаходяться на банківському рахунку, здійснюється шляхом договірного списання за платіжною вимогою обтяжувача, за умови повідомлення банку про таке обтяження. У випадках, передбачених законодавством, банк здійснює ідентифікацію обтяжувача.

Розділ V. ВИКОНАННЯ МІЖБАНКІВСЬКОГО (ВНУТРІШНЬОБАНКІВСЬКОГО)

ПЕРЕКАЗУ Стаття 27. Порядок виконання міжбанківського

(внутрішньобанківського) переказу

27.1. Міжбанківський переказ здійснюється шляхом:

- 1) проведення суми переказу через кореспондентські рахунки, що відкриваються банками в Національному банку України;
- 2) проведення суми переказу через кореспондентські рахунки, що відкриваються банками в інших банках або в розрахунковому банку.

Внутрішньобанківський переказ здійснюється банком у порядку, визначеному цим Законом та нормативно-правовими актами Національного банку України.

27.2. Банки здійснюють переказ з кореспондентських рахунків інших банків - своїх клієнтів у межах залишку коштів на цих рахунках, крім випадків надання обслуговуючим банком кредиту банку-клієнту.

Порядок визначення залишку коштів встановлюється Національним банком України.

У разі недостатності на рахунку клієнта коштів для виконання у повному обсязі розрахункового документа стягувача на момент його надходження до банку цей банк здійснює часткове виконання цього розрахункового документа шляхом переказу суми коштів, що знаходиться на рахунку клієнта, на рахунок отримувача.

27.3. Банки виконують міжбанківський (внутрішньобанківський) переказ на підставі міжбанківських розрахункових документів.

Стаття 28. Особливості виконання міжбанківського переказу, ініційованого за допомогою електронного платіжного засобу

28.1. Міжбанківський переказ між банками - учасниками платіжних систем за операціями із застосуванням електронних платіжних засобів, здійсненими їх держателями в межах України, проводиться лише у валюті України незалежно від того, в якій валюті відкритий рахунок клієнта.

28.2. Міжбанківський переказ між банками - учасниками міжнародних платіжних систем за операціями із застосуванням електронних платіжних засобів, здійсненими їх держателями за межами України, а також за операціями, здійсненими в межах України держателями електронних платіжних засобів - нерезидентами України, проводиться у валюті, визначеній у відповідних договорах із платіжними організаціями міжнародних платіжних систем.

28.3. Міжбанківський переказ між учасниками платіжної системи за операціями із застосуванням емітованих резидентами електронних платіжних засобів, що здійснені в межах України, проводиться розрахунковим банком - резидентом.

У разі виконання функцій розрахункового банку комерційним банком переказ здійснюється з кореспондентських рахунків (на кореспондентські рахунки) банків - учасників платіжної системи, відкритих у цьому банку. У разі виконання функцій розрахункового банку Національним банком України використовуються кореспондентські рахунки банків, відкриті в Національному банку України.

28.4. Міжбанківський переказ коштів між учасниками міжнародних платіжних систем за операціями із застосуванням емітованих нерезидентами електронних платіжних засобів, що здійснені в межах України, та за операціями із застосуванням емітованих резидентами електронних платіжних засобів, що здійснені за межами України, проводиться через кореспондентські рахунки, відкриті в розрахунковому банку міжнародної платіжної системи, у валюті, визначеній в договорі між емітентом (еквайром) та платіжною організацією

відповідної міжнародної платіжної системи.

28.5. Якщо валюта, в якій проводиться міжбанківський переказ, не збігається з валютою, списаною з рахунка клієнта, емітент може виконати операції з купівлі-продажу необхідної валюти на міжбанківському валютному ринку України в порядку, встановленому Національним банком України, або провести внутрішньобанківський кліринг.

28.6. Учасники платіжних систем мають право формувати гарантійні депозити, а також використовувати гарантії, акредитиви та інші документарні форми забезпечення зобов'язань під час здійснення переказів із застосуванням електронних платіжних засобів.

Гарантійні депозити учасників платіжних систем для виконання переказів у межах України формуються в гривнях та розміщуються на рахунках у Національному банку України або в банках України відповідно до вимог нормативно-правових актів Національного банку України.

Статтю 29 виключено

Розділ VI. ЗАВЕРШЕННЯ ПЕРЕКАЗУ

Стаття 30. Загальний порядок завершення переказу

30.1. Переказ вважається завершеним з моменту зарахування суми переказу на рахунок отримувача або її видачі йому в готівковій формі.

30.2. Банк отримувача в разі надходження суми переказу протягом операційного дня зобов'язаний її зарахувати на рахунок отримувача або виплатити йому в готівковій формі в той самий день або в день (дата валютування), зазначений платником у розрахунковому документі або в документі на переказ готівки.

Стаття 31. Порядок завершення переказу при неможливості виплати суми переказу

31.1. У разі неможливості здійснення банком отримувача виплати суми переказу, що має бути сплачена у готівковій формі, через неявку отримувача протягом тридцяти робочих днів з дня надходження цієї суми або зазначеної платником дати валютування банк отримувача зобов'язаний протягом трьох робочих днів переказати суму переказу ініціатору.

Банк, що обслуговує платника протягом п'яти робочих днів після зарахування на кореспондентський рахунок коштів, повернутих банком отримувача за переказом, який не був виплачений у готівковій формі через неявку отримувача, зобов'язаний повідомити платника про їх повернення.

31.2. У разі неможливості здійснення іншими установами - учасниками платіжної системи виплати суми переказу через неявку отримувача протягом тридцяти робочих днів з дня надходження цієї суми ця установа зобов'язана протягом трьох робочих днів ініціювати переказ відповідної суми на адресу ініціатора.

Винятки з правила, встановленого абзацом першим цього пункту, можуть визначатися нормативно-правовими актами, що регулюють порядок діяльності цих установ.

31.3. За недотримання строків, встановлених цією статтею, банк отримувача несе відповідальність, передбачену статтею 32 цього Закону.

За недотримання строків, встановлених цією статтею, установа - учасник платіжної системи несе відповідальність, передбачену статтею 36 цього Закону, крім випадків, передбачених абзацом другим пункту 31.2 цієї статті.

Розділ VII. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПЕРЕКАЗУ КОШТІВ **Стаття 32. Відповідальність банків при здійсненні переказу**

32.1. Банк, що обслуговує платника, та банк, що обслуговує отримувача, несуть перед платником та отримувачем відповідальність, пов'язану з проведенням переказу, відповідно до цього Закону та умов укладених між ними договорів.

32.1.1. Банки, які уклали агентські договори з юридичними особами (комерційними агентами), несуть відповідальність перед платником та отримувачем, пов'язану з проведенням переказу, відповідно до цього Закону та умов укладених між ними договорів.

32.2. У разі порушення банком, що обслуговує платника, встановлених цим Законом строків виконання доручення клієнта на переказ цей банк зобов'язаний сплатити платнику пеню у розмірі 0,1 відсотка суми простроченого платежу за кожний день прострочення, що не може перевищувати 10 відсотків суми переказу, якщо інший розмір пені не обумовлений договором між ними.

У разі порушення банком, що обслуговує отримувача, строків завершення переказу цей банк зобов'язаний сплатити отримувачу пеню у розмірі 0,1 відсотка суми простроченого платежу за кожний день прострочення, що не може перевищувати 10 відсотків суми переказу, якщо інший розмір пені не обумовлений договором між ними. В цьому випадку платник не несе відповідальності за прострочення перед отримувачем.

Платник має право на відшкодування банком, що обслуговує отримувача, шкоди, заподіяної йому внаслідок порушення цим банком строків завершення переказу, встановлених пунктом 30.2 статті 30 цього Закону.

Отримувач має право на відшкодування банком, що обслуговує платника, шкоди, заподіяної йому внаслідок порушення цим банком строків виконання документа на переказ.

32.3. Банки зобов'язані виконувати доручення клієнтів, що містяться в документах на переказ, відповідно до реквізитів цих документів та з урахуванням положень, встановлених пунктом 22.6 статті 22 цього Закону.

32.3.1. У разі помилкового переказу суми переказу на рахунок неналежного отримувача, що стався з вини банку, цей банк-порушник зобов'язаний негайно після виявлення помилки переказати за рахунок власних коштів суму переказу отримувачу. У протилежному разі отримувач має право у встановленому законом порядку вимагати від банку-порушника ініціювання переказу йому суми переказу за рахунок власних коштів, сплати пені в розмірі 0,1 відсотка суми простроченого платежу за кожний день прострочення починаючи від дати завершення помилкового переказу, яка не може перевищувати 10 відсотків суми переказу.

Одночасно банк-порушник зобов'язаний після виявлення помилки негайно повідомити неналежного отримувача про здійснення помилкового переказу і про необхідність ініціювання ним переказу еквівалентної суми коштів цьому банку протягом трьох робочих днів від дати надходження такого повідомлення. Форма повідомлення банку про здійснення помилкового переказу встановлюється Національним банком України.

У разі переказу банком-порушником за рахунок власних коштів суми переказу отримувачу та своєчасного повідомлення неналежного отримувача про здійснення помилкового переказу, а також своєчасного переказу неналежним отримувачем суми переказу цьому банку банк-порушник залишає цю суму у власному розпорядженні. При цьому, у разі порушення неналежним отримувачем зазначеного триденного строку, банк-порушник має право вимагати від неналежного отримувача повернення суми переказу, а також сплату пені в розмірі 0,1 відсотка суми простроченого платежу за кожний день починаючи від дати завершення помилкового переказу до дня повернення коштів включно, яка не може перевищувати 10 відсотків суми переказу.

32.3.2. У разі помилкового переказу з рахунка неналежного платника, що стався з вини банку, цей банк зобов'язаний переказати за рахунок власних коштів суму переказу на рахунок неналежного платника, а також сплатити неналежному платнику пеню у розмірі процентної ставки, що встановлена цим банком по короткострокових кредитах, за кожний день починаючи від дня помилкового переказу до дня повернення суми переказу на рахунок неналежного платника, якщо інша відповідальність не передбачена договором.

У разі переказу з рахунка платника без законних підстав, за ініціативою неналежного стягувача, з порушенням умов доручення платника на здійснення договірною списання або внаслідок інших помилок банку повернення платнику цієї суми здійснюється у встановленому законом судовому порядку. При цьому банк, що списав кошти з рахунка платника без законних підстав, має сплатити платнику пеню у розмірі процентної ставки, що встановлена цим банком по короткострокових кредитах, за кожний день починаючи від дня переказу до дня повернення суми переказу на рахунок платника, якщо інша відповідальність не передбачена договором.

32.4. Працівники банку, винні в здійсненні помилкового переказу, несуть відповідальність відповідно до закону.

32.5. У разі прострочення банком отримувача строку переказу ініціатору, який встановлено пунктом 31.1 статті 31 цього Закону, починаючи з тридцять четвертого робочого дня банк отримувача має сплатити ініціатору пеню у розмірі 0,1 відсотка суми переказу за кожний день прострочення, яка не може перевищувати 10 відсотків суми переказу.

32.6. Банк ініціатора зобов'язаний на вимогу ініціатора письмово повідомити про стан виконання його доручення, що міститься у відповідному документі на переказ.

32.7. Банк платника не має права на списання з рахунка платника коштів за розрахунковим документом після отримання документа на його відкликання.

Якщо всупереч отриманому документу на відкликання сума переказу була списана з рахунка платника та переказана отримувачу, повернення отримувачем платнику цієї суми здійснюється у встановленому законом судовому порядку. В цьому випадку банк, що не виконав документ на відкликання або прострочив його передачу банку платника, має сплатити платнику штраф у розмірі 1 відсотка суми переказу.

32.8. Спори, пов'язані із здійсненням банками переказу, розглядаються у судовому порядку.

Стаття 33. Відповідальність платника при проведенні переказу

33.1. Платник несе перед банком або іншою установою - учасником платіжної системи, що його обслуговують, відповідальність, передбачену умовами укладеного між ними договору.

33.2. Платник несе відповідальність за відповідність інформації, зазначеної ним в документі на переказ, суті операції, щодо якої здійснюється цей переказ.

Платник має відшкодувати банку або іншій установі - учаснику платіжної системи шкоду, заподіяну внаслідок такої невідповідності інформації.

33.3. Платник зобов'язаний відшкодувати шкоду, заподіяну банку або іншій установі - учаснику платіжної системи, що його обслуговують, внаслідок недотримання цим платником вимог щодо захисту інформації і проведенням незаконних операцій з компонентами платіжних систем (платіжні інструменти, обладнання, програмне забезпечення тощо). При цьому банк або інша установа - учасник платіжної системи, що обслуговує платника, звільняється від відповідальності перед платником за проведення переказу.

Стаття 34. Відповідальність стягувачів при проведенні переказу

34.1. Відповідальність стягувачів при проведенні переказу визначається законами України, що регулюють діяльність осіб, віднесених цим Законом до стягувачів.

34.2. Відповідальність за обґрунтованість примусового стягнення покладається на стягувача. Стягувач має відшкодувати платнику шкоду, нанесену внаслідок необґрунтованого примусового списання.

Стаття 35. Відповідальність неналежних отримувачів при проведенні переказу

35.1. Неналежний отримувач зобов'язаний протягом трьох робочих днів від дати надходження повідомлення банку-порушника про здійснення помилкового переказу ініціювати переказ еквівалентної суми коштів банку-порушнику, за умови отримання повідомлення цього банку про здійснення помилкового переказу.

35.2. У разі своєчасного повідомлення банком-порушником неналежного отримувача про здійснення помилкового переказу та порушення неналежним отримувачем строку, встановленого пунктом 35.1 цієї статті, неналежний отримувач має повернути суму переказу, а також сплатити банку-порушнику пеню в розмірі 0,1 відсотка цієї суми за кожний день починаючи від дати завершення помилкового переказу до дня повернення коштів включно, яка не може перевищувати 10 відсотків суми переказу.

35.3. Спори між банком-порушником та неналежним отримувачем щодо помилкового переказу розглядаються у судовому порядку.

Стаття 36. Відповідальність установ - учасників платіжних систем

36.1. У разі втрати суми переказу установа - учасник платіжної системи має повернути ініціатору цю суму, сплачену вартість наданих послуг, а також сплатити штраф у розмірі 25 відсотків сплаченої вартості наданих послуг.

36.2. У разі порушення установою - учасником платіжної системи строків пересилання документів на переказ, передбачених пунктом 8.6 статті 8 цього Закону, ця установа має сплатити отримувачу пеню у розмірі 0,1 відсотка суми переказу за кожний день прострочення, яка не може перевищувати 10 відсотків суми переказу.

36.3. У разі прострочення установою - учасником платіжної системи строку переказу ініціатору, який встановлено абзацом першим пункту 31.2 статті 31 цього Закону, така установа починаючи з тридцять четвертого робочого дня має сплатити ініціатору пеню у розмірі 0,1 відсотка суми переказу за кожний день прострочення, яка не може перевищувати 10 відсотків суми переказу, крім випадків, передбачених абзацом другим пункту 31.2 статті 31 цього Закону.

36.4. Спори між установою - учасником платіжної системи та ініціатором розглядаються у судовому порядку.

Стаття 37. Відповідальність еквайрів та емітентів

37.1. Для встановлення правомірності переказу еквайр, за результатами моніторингу або в разі опротестування переказу держателем, емітентом або платіжною організацією платіжної системи, має право призупинити завершення переказу на час, передбачений правилами відповідної платіжної системи, але не більше ніж на дев'яносто календарних днів.

У разі правомірності переказу еквайр має завершити переказ та відшкодувати отримувачу 0,1 відсотка суми платежу за кожний день такого призупинення, якщо більший розмір пені не обумовлений договором між ними.

37.2. На час встановлення ініціатора та правомірності переказу, але не більше ніж впродовж дев'яноста календарних днів, емітент має право не повертати на рахунок неналежного платника суму попередньо списаного неналежного переказу. У разі ініціації неналежного переказу з рахунка неналежного платника, з вини ініціатора переказу, що не є платником, емітент зобов'язаний переказати на рахунок неналежного платника відповідну суму грошей за рахунок власних коштів, а також сплатити неналежному платнику пеню в розмірі 0,1 відсотка суми неналежного переказу за кожний день, починаючи від дня неналежного переказу до дня повернення відповідної суми на рахунок, якщо більший розмір пені не обумовлений договором між ними.

Розділ VIII. ЗАХИСТ ІНФОРМАЦІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ПЕРЕКАЗУ **Стаття 38.**

Вимоги щодо захисту інформації

38.1. Система захисту інформації повинна забезпечувати безперервний захист інформації щодо переказу коштів на усіх етапах її формування, обробки, передачі та зберігання.

38.2. Електронні документи на переказ, розрахункові документи та документи за операціями із застосуванням електронних платіжних засобів, що містять банківську таємницю, під час їх передавання технічними засобами електронних комунікацій повинні бути зашифровані згідно з вимогами відповідної платіжної системи, а за їх відсутності - відповідно до законів України та нормативно-правових актів Національного банку України.

38.3. Порядок захисту та використання засобів захисту інформації щодо переказу визначається законами України, нормативно-правовими актами Національного банку України та правилами платіжних систем.

Порядок захисту та використання засобів захисту інформації учасниками міжнародних платіжних систем визначається правилами цих систем, а за відсутності в таких правилах відповідних положень - законами України та нормативно-правовими актами Національного банку України.

38.4. Захист інформації забезпечується суб'єктами переказу коштів шляхом обов'язкового впровадження та використання відповідної системи захисту, що складається з:

- 1) законодавчих актів України та інших нормативно-правових актів, а також внутрішніх нормативних актів суб'єктів переказу, що регулюють порядок доступу та роботи з відповідною інформацією, а також відповідальність за порушення цих правил;
- 2) заходів охорони приміщень, технічного обладнання відповідної платіжної системи та персоналу суб'єкта переказу;
- 3) технологічних та програмно-апаратних засобів криптографічного захисту інформації, що обробляється в платіжній системі.

38.5. Система захисту інформації повинна забезпечувати:

- 1) цілісність інформації, що передається в платіжній системі, та компонентів платіжної системи;
- 2) конфіденційність інформації під час її обробки, передавання та зберігання в платіжній системі;

3) неможливість відмови ініціатора від факту передавання та отримувачем від факту прийняття документа на переказ, документа за операціями із застосуванням засобів ідентифікації, документа на відкликання;

4) забезпечення постійного та безперешкодного доступу до компонентів платіжної системи особам, які мають на це право або повноваження, визначені законодавством України, а також встановлені договором.

38.6. Розробка заходів охорони, технологічних та програмно-апаратних засобів криптографічного захисту здійснюється платіжною організацією відповідної платіжної системи, її учасниками або іншою установою на їх замовлення.

Стаття 39. Відповідальність суб'єктів переказу за забезпечення захисту інформації

39.1. Суб'єкти переказу зобов'язані виконувати встановлені законодавством України та правилами платіжних систем вимоги щодо захисту інформації, яка обробляється за допомогою цих платіжних систем. Правила платіжних систем мають передбачати відповідальність за порушення цих вимог з урахуванням вимог законодавства України.

39.2. При проведенні переказу його суб'єкти мають здійснювати в межах своїх повноважень захист відповідної інформації від:

1) несанкціонованого доступу до інформації - доступу до інформації щодо переказу, що є банківською таємницею або є іншою інформацією з обмеженим доступом, осіб, які не мають на це прав або повноважень, визначених законодавством України, а також якщо це не встановлено договором.

До банківської таємниці належить інформація, визначена Законом України "Про банки і банківську діяльність", а до іншої інформації з обмеженим доступом - інформація, що визначається іншими законами.

Взаємодія між банками або іншими установами - учасниками платіжної системи та уповноваженими державними органами щодо надання на письмові запити цих органів інформації в межах, необхідних для виконання цими державними органами своїх функцій, здійснюється шляхом надання довідок в обсягах, визначених законодавством України, та з урахуванням вимог стосовно банківської таємниці та іншої інформації з обмеженим доступом;

2) несанкціонованих змін інформації - внесення змін або часткового чи повного знищення інформації щодо переказу особами, які не мають на це права або повноважень, визначених законодавством України, а також встановлених договором;

3) несанкціонованих операцій з компонентами платіжних систем - використання або внесення змін до компонентів платіжної системи протягом її функціонування особами, які не мають на це права або повноважень, визначених законодавством України, а також встановлених договором.

39.3. Суб'єкти переказу зобов'язані повідомляти платіжну організацію відповідної платіжної системи про випадки порушення вимог захисту інформації. У разі виявлення при цьому ознак, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, суб'єкти переказу та інші учасники платіжних систем зобов'язані повідомити про такий випадок порушення вимог захисту інформації відповідні правоохоронні органи.

39.4. Працівники суб'єктів переказу повинні виконувати вимоги щодо захисту інформації при здійсненні переказів, зберігати банківську таємницю та підтримувати конфіденційність інформації, що використовується в системі захисту цієї інформації.

Працівники суб'єктів переказу несуть відповідальність за неналежне використання та зберігання засобів захисту інформації, що використовуються при здійсненні переказів, відповідно до закону.

39.5. Для належної ідентифікації суб'єктів помилкових та неналежних переказів та вжиття заходів щодо запобігання або припинення зазначених переказів учасники платіжної системи повинні повідомляти інших учасників системи про таких суб'єктів та перекази в обсягах, встановлених правилами відповідної платіжної системи або договорами між ними. На підставі договорів та відповідно до цього Закону зазначену діяльність має право здійснювати юридична особа, засновниками якої є учасники платіжних систем, процесингові установи, платіжні організації. Учасники платіжної системи та заснована ними юридична особа повинні забезпечити технологічний та програмно-апаратний захист персональних даних суб'єктів помилкових чи неналежних переказів згідно із цим Законом.

Стаття 40. Порядок надання інформаційних послуг

40.1. Якщо учасник платіжної системи або його клієнт бере участь у розгляді спору судом, розрахунковий банк цієї платіжної системи чи клірингова установа зобов'язані надавати цьому учаснику платіжної системи або його клієнту, а також судам та органам досудового слідства послуги для визначення достовірності інформації, яка міститься в електронних документах, що обробляються платіжною системою, яку обслуговує цей розрахунковий банк, ця клірингова установа.

Суди та органи досудового слідства не можуть відмовити у прийнятті як доказу електронного документа та вимагати надання паперового документа.

40.2. Порядок оплати учасником платіжної системи або його клієнтом послуг, визначених пунктом 40.1 цієї статті, здійснюється за тарифами, встановленими розрахунковим банком.

Стаття 40-1. Порядок проведення моніторингу

Еквайр та емітент повинні проводити моніторинг з метою ідентифікації помилкових та неналежних переказів, суб'єктів помилкових та неналежних переказів та вжиття заходів із запобігання або припинення зазначених переказів.

Моніторинг має проводитися постійно за параметрами, встановленими правилами відповідної платіжної системи.

Національний банк України може встановлювати загальні параметри моніторингу для всіх платіжних систем (груп платіжних систем).

За результатами моніторингу еквайр або емітент для належної ідентифікації суб'єкта переказу має право доручити торгівцю здійснити перевірку документів суб'єкту переказу. В інших випадках еквайр не має права зобов'язувати торгівця, а торгівець не має права вимагати від держателя платіжної картки, суб'єкта переказу пред'явлення документів, що посвідчують особу, як засобу ідентифікації держателя, якщо це не передбачено правилами відповідної платіжної системи та/або умовами використання картки, встановленими емітентом.

Розділ ІХ. НАГЛЯД (ОВЕРСАЙТ) ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ ТА СИСТЕМ РОЗРАХУНКІВ І КОНТРОЛЬ ЗА ПРОВЕДЕННЯМ ПЕРЕКАЗУ **Стаття 41.**

Здійснення нагляду (оверсайту) платіжних систем та систем розрахунків

41.1. Національний банк України здійснює нагляд (оверсайт) платіжних систем та систем розрахунків (далі - нагляд (оверсайт) платіжних систем) у частині їх діяльності в Україні відповідно до цього Закону, Закону України "Про Національний банк України" та нормативно-правових актів Національного банку України.

41.2. Об'єктами нагляду (оверсайту) платіжних систем є платіжні організації платіжних систем, клірингові та процесингові установи, учасники платіжних систем, інші особи, уповноважені надавати окремі види послуг або здійснювати операційні та інші технологічні функції в платіжних системах.

41.3. Національний банк України має право встановлювати такі категорії важливості платіжних систем: системно важливі, важливі та соціально важливі платіжні системи, а також вимоги до таких систем. Критеріями визначення важливості платіжних систем є обсяги операцій і види послуг, які надаються платіжними системами.

Національний банк України здійснює оцінювання системно важливих платіжних систем, важливих платіжних систем та соціально важливих платіжних систем на відповідність вимогам законодавства України та міжнародним стандартам нагляду (оверсайту) платіжних систем для мінімізації ризиків, які властиві платіжним системам.

41.4. Порядок здійснення нагляду (оверсайту) платіжних систем визначається нормативно-правовими актами Національного банку України.

41.5. Національний банк України має право безоплатно отримувати інформацію з питань діяльності платіжних систем від об'єктів нагляду (оверсайту) та проводити їх перевірки в порядку та у строки, що встановлені нормативно-правовими актами Національного банку України.

41.6. Національний банк України має право вимагати від об'єктів нагляду (оверсайту) усунення порушень законодавства України з питань діяльності платіжних систем, а також застосовувати до них такі заходи впливу:

проведення переговорів з особами, які є об'єктами нагляду (оверсайту), стосовно необхідності приведення їх діяльності у відповідність із встановленими вимогами;

письмове застереження щодо усунення порушень;

обмеження, зупинення чи припинення надання окремих видів послуг у платіжних системах в Україні;

накладання штрафів на посадових осіб юридичних осіб або фізичних осіб - підприємців, які є об'єктами нагляду (оверсайту), у порядку, встановленому законодавством України;

виключення платіжної системи/учасника платіжної системи/оператора послуг платіжної інфраструктури з реєстру платіжних систем, систем розрахунків, учасників цих систем та операторів послуг платіжної інфраструктури;

заборона здійснення діяльності в Україні.

41.7. Посадові особи юридичних осіб або фізичні особи - підприємці, які є об'єктами нагляду (оверсайту), за порушення законодавства України з питань

діяльності платіжних систем несуть адміністративну відповідальність згідно із законодавством України.

41.8. Національний банк України для здійснення нагляду (оверсайту) платіжних систем співпрацює з органами державної влади України, центральними банками інших держав та міжнародними організаціями.

Стаття 42. Здійснення контролю за проведенням переказу

42.1. Контроль за дотриманням учасниками платіжних систем нормативно-правових актів, що регламентують порядок проведення переказу, а також застосування відповідних заходів впливу, передбачених законодавством України, покладаються на Національний банк України.

{Пункт 42.2 статті 42 виключено на підставі Закону № 5518-VI від 06.12.2012}

42.3. Національний банк України має право встановлювати обов'язкові вимоги та обмеження щодо діяльності банку як еквайра та/або емітента, якщо діяльність цього банку призвела до порушення безпеки переказів з використанням електронних платіжних засобів, що мало наслідками фінансові втрати держателів електронних платіжних засобів.

Розділ X. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування. Абзаци другий та третій пункту 1.3 статті 1 та абзац третій пункту 8.1 статті 8 цього Закону набирають чинності через один рік після його опублікування.

2. До приведення у відповідність із цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить йому.

3. Кабінету Міністрів України у тримісячний строк:

підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України відповідні пропозиції про внесення змін до законодавчих актів України;

розробити та привести у відповідність із цим Законом свої нормативно-правові акти;

забезпечити розробку, перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

4. Національному банку України у тримісячний строк забезпечити розробку власних нормативно-правових актів на виконання цього Закону.

Президент України

Л.КУЧМА

м. Київ

5 квітня 2001 року

№ 2346-III

Закон чинний. Актуальність перевірено 10.02.2021